

Informe sobre el Pla d'enfortiment de la llengua catalana en el sistema de coneixement

written by David Folch | 2 de febrer de 2022

El Govern ha analitzat ahir l'informe sobre el Pla d'enfortiment de la llengua catalana (#enFORTimelCATALÀ) en el sistema de coneixement impulsat pel Departament de Recerca i Universitats. Presentat per la consellera Gemma Geis, el document conté les línies mestres del Pla, així com les dades d'usos lingüístics que el Departament va fer públiques davant la comunitat científica i universitària el passat divendres. El Pla té com a objectiu consolidar l'ús del català com a llengua pròpia i vehicular en el sistema universitari i reforçar-ne l'ús en l'àmbit de la recerca.

El Departament de Recerca i Universitats ha situat des del primer moment la política lingüística com una de les seves prioritats. Així, el Pla de Govern de la XIV Legislatura inclou, com a mesura específica en l'àmbit de Societat del Coneixement, implementar un pla d'enfortiment de la llengua catalana dins l'àmbit universitari. Igualment, la Llei d'Universitats de Catalunya estableix que un dels objectius fonamentals del sistema universitari de Catalunya és la incorporació de la llengua catalana a tots els àmbits del coneixement i la contribució al procés de normalització de l'ús científic, cultural i social del català.

És en aquest marc que l'informe fixa uns objectius ambiciosos i realistes per al Pla, que permetin establir un horitzó comú. El Pla planteja sis grans objectius:

- Fer plenament efectiu l'ús del català com a llengua

pròpia de les universitats de Catalunya i d'ús normal de les seves activitats.

- Garantir els drets lingüístics de l'estudiantat, del professorat i de tota la comunitat universitària i de recerca.
- Garantir el dret a rebre l'ensenyament en català.
- Millorar les competències lingüístiques en llengua catalana de l'estudiantat i el professorat.
- Incrementar l'ús del català a la recerca, la transferència del coneixement i la divulgació en català.
- Enfortir les relacions entre tota la comunitat universitària i de recerca dels territoris de parla catalana.

El Departament de Recerca i Universitats es compromet a posar a l'abast de tota la comunitat universitària i de recerca les eines i els recursos necessaris per assolir els objectius. En aquest sentit, hi ha uns elements que el Departament considera determinants: la bona governança en l'aplicació del marc legal en matèria de política lingüística, l'increment de recursos per als projectes i actuacions que ja s'estan realitzant des de fa temps, i la creació de nous programes per a l'enfortiment de la llengua catalana en el sistema universitari i de recerca de Catalunya.

Per tal d'assolir els objectius, el Pla d'enfortiment del català s'estructura en quatre grans eixos:

La docència universitària en català

Com a punt de partida, en l'àmbit de la docència el Departament posa en valor el compromís de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) per l'impuls en l'ús de la llengua catalana que fixa l'objectiu d'un 80% de docència en català als graus, garantir que tots els graus tinguin un itinerari en català, i equilibrar l'ús del català als màsters i altres estudis de postgrau. Per fer possible aquest horitzó es preveuen mesures per garantir la capacitació

lingüística del professorat universitari i el compliment de l'aplicació del Decret 128/2010, que regula l'acreditació del coneixement suficient del català del professorat. Igualment, es posa l'èmfasi en la millora dels coneixements i competències lingüístiques de l'estudiantat de les facultats d'Educació i del màster de formació del professorat, per tal de garantir la capacitació lingüística dels futurs mestres i professors de les diferents etapes educatives.

La recerca i la transferència de coneixement en català

La diagnosi de la situació actual en l'àmbit de la recerca fa palès que l'anglès ha esdevingut la llengua franca acadèmica, tal com mostren les dades sobre el nombre de tesis doctorals en català. Els objectius que planteja el Pla són, d'una banda, incrementar l'ús del català a la recerca i, d'altra banda, incentivar la transferència i divulgació de la recerca en català. Entre les actuacions proposades per assolir aquests objectius hi ha la incentivació de l'ús del català a les tesis doctorals, el desplegament d'un pla d'acollida lingüística per al personal investigador internacional, o l'increment de les actuacions de divulgació de la ciència en català que es realitzen actualment, entre d'altres.

El català en un context d'internacionalització

El foment de la presència i l'ús del català com a llengua pròpia i vehicular de les universitats catalanes és perfectament compatible amb la internacionalització del sistema universitari i l'ús de les terceres llengües, que cal impulsar dins el marc europeu d'educació superior. El Pla planteja com a objectiu reforçar i ampliar els programes d'acollida lingüística, impulsant un Pla d'acollida en origen amb la col·laboració de l'Institut Ramon Llull i la Xarxa de Casals Catalans a l'estranger, i els plans d'acollida a les universitats catalanes, incrementant-ne els recursos per aconseguir un augment significatiu del nombre d'estudiants internacionals que adquireixen coneixements i competències

lingüístiques bàsiques en català. Així mateix, es marca com a objectiu aconseguir el reconeixement del català dins el programa Erasmus+, que permetria fer un salt qualitatiu en la garantia i bon funcionament del procés d'acollida lingüística dels estudiants de mobilitat d'aquest programa.

El català com a llengua de trobada i de convivència

La llengua catalana ha de ser el nucli de la vida universitària, al voltant de la qual es desenvolupin les activitats docents i de recerca pròpies de la universitat. A més, el català és compartit amb altres territoris i utilitzat per una àmplia comunitat lingüística, més enllà de Catalunya, amb la qual es vol potenciar i enfortir els lligams lingüístics i culturals. El Pla proposa desenvolupar el concepte de llengua vehicular en l'ensenyament universitari, mitjançant un protocol consensuat i extensiu a tot el sistema universitari de Catalunya. També es preveu la realització d'un programa d'intercanvi d'estudiants dins les universitats de la Xarxa Vives, amb la participació dels governs respectius, per tal d'afavorir el coneixement mutu i la relació entre l'estudiantat dels diversos territoris del domini lingüístic.

A partir d'ara, des del Departament de Recerca i Universitats s'impulsarà un procés obert per avançar en l'elaboració de tots aquests eixos que comptarà amb la participació dels diversos agents que formen part de la comunitat universitària i de recerca. Es crearan grups de treball específics per tractar els diversos punts del Pla i presentar-hi propostes de mesures i actuacions que es puguin incorporar al Pla definitiu, que es preveu presentar públicament a la primavera.

En aquesta línia, el tret de sortida del procés obert per avançar en el Pla #enFORTimelCATALÀ va ser la *Jornada sobre la Llengua Catalana en el sistema universitari i de recerca*, celebrada el passat divendres, que, entre d'altres, va comptar amb la presència dels rectors de les universitats, directors de centres de recerca i altres responsables del sistema

universitari i de recerca.

Dades d'usos lingüístics

En aquesta jornada també es van donar a conèixer les dades d'usos lingüístics així com les de compliment de la llengua de docència, també recollides en l'informe presentat avui. Unes dades que permeten disposar d'un diagnòstic precís de la situació de la llengua en l'àmbit acadèmic.

L'informe revela que totes les queixes rebudes en relació amb el canvi de llengua d'impartició afecten el català. Així, les universitats han rebut des de l'inici del curs 2021-2022 un total de 55 reclamacions que, en el 100% dels casos, han estat d'estudiants que havien escollit el català i que es van veure afectats per un canvi de llengua. En un 60% dels casos verificats s'ha pogut restituir la llengua d'impartició anunciada en el moment de la matrícula.

Igualment, l'informe mostra el percentatge d'assignatures que s'imparteixen en les diferents llengües del sistema universitari de Catalunya. Així, en el conjunt del sistema l'ús del català en els graus universitaris correspon al 70,5% de les assignatures, mentre que el castellà se situa en el 26,8% i les terceres llengües (principalment l'anglès) en un 22,1%. Pel que fa als màsters universitaris, el pes de les diferents llengües de docència se situa al voltant del 30-40%: en el cas del català és del 39,8%, en el del castellà és del 37,9% i en la tercera llengua (principalment anglès) és del 32,9%.

Per tal d'obtenir una radiografia més precisa de les llengües de docència, s'ha comptabilitzat el percentatge d'assignatures en cadascuna de les llengües de docència tenint en compte la llengua d'impartició en cadascun dels grups. En aquest sentit, en un mateix grau o màster, una assignatura pot ser impartida simultàniament en català, en castellà i, també, en una tercera llengua i, per aquesta raó, els percentatges no sumen 100.

En l'àmbit de la recerca, les dades sobre la llengua de les tesis doctorals mostren que la presència del català en les tesis doctorals llegides és només d'un 10,3% del total, enfront del 54% que es presenten en una tercera llengua (anglès). No obstant això, cal tenir en compte que el 52% de les tesis llegides són de doctorands de fora del sistema universitari de Catalunya. Si es pren com a referència exclusivament els estudiants procedents del sistema universitari de Catalunya, el percentatge del català es dobla i arriba al 20,2% d'estudiants que presenten la tesi en català.